

» ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΠΛΩΝ ΚΡΙΣΙΣ»

ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΙΜΗ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ

Συζητήσεις με μορφές της Αριστεράς που σημάδεψαν τον 20ό αιώνα

Ο συγγραφέας, βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, επισκέπτεται στον... κάτω κόσμο πέντε προσωπικότητες που σφράγισαν τον προηγούμενο αιώνα με τη σκέψη και τη δράση τους, συζητά μαζί τους και αναζητά διεξόδους για τα πολιτικά προβλήματα που έχει συσσωρεύσει η σημερινή κρίση

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΡΟΥΜΠΑΝΗ

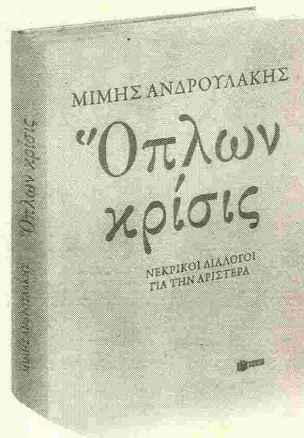
ΗΓΕΤΙΚΕΣ μορφές της Αριστεράς, που με τη σκέψη και τη δράση τους σφράγισαν τις εξελίξεις τον 20ό αιώνα ανακαλεί στο προσκήνιο ο Μίμης Ανδρουλάκης. Τίτλος του νέου βιβλίου του είναι «Οπλων κρίσις - νεκρικοί διάλογοι για την Αριστερά». Ο συγγραφέας, βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, υποτίθεται ότι επισκέπτεται τους πέντε συνομιλητές του στο σκοτεινό παλάτι του Αδν, όπου έχουν πα καταλύσει.

Πρόκειται για τους: • **Ρούντολφ Χίλφερντινγκ** (1877-1941), τον «τελευταίο θεωρητικό του σοσιαλισμού», όπως τον χαρακτηρίζει, • **Τζον Μέιναρντ Κέινς** (1883-1946), που οι θεωρίες του για την απασχόληση και την ανεργία αποτελούν κλειδί για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κρίσεων, • **Φρανσουά Μιτεράν** (1916-1995), του Κοινού Προγράμματος Σοσιαλιστών - Κομμουνιστών στη Γαλλία, • **Ενρίκο Μπερλινγκουέρ** (1922-1984) του Ιστορικού Συμβιβασμού • **Ανδρέα Παπανδρέου** (1919-1996) των σαρωτικών αλλαγών στην Ελλάδα της δεκαετίας του 1980.

Συζητά μαζί τους για τις εμπειρίες που απέκτησαν σε εποχές θυελλωδών κρίσεων. Ξαναζει τις μεγάλες καμπές του προοδευτικού διαλογισμού. Αναζητά διεξόδους για τα πολιτικά προβλήματα, που έχει συσσωρεύσει η κρίση.

«Επανάδρυση». Παλεύει με το ερώτημα «Τι να κάνουμε;». Και δίνει απάντηση τουλάχιστον ως προς το μέλλον του ΠΑΣΟΚ, που έχει βρεθεί στο μάτι του κυκλώνα: «Να επανιδρυθεί με ανοιχτά εκ του μηδενός όλα τα θεμελιώδη ζητήματα. Να ανασυγκροτηθεί το ιστορικό κοινωνικό μπλοκ, που αντιπροσώπευε και να αναδιαταχθούν οι κοινωνικές συμμαχίες που αποτέλεσαν τη βάση του».

Αυτή την ιδέα της αναδημιουργίας του ΠΑΣΟΚ βάζει στο στόμα του ιδρυτή του, του Ανδρέα Παπανδρέου. Τον θέλει, μάλιστα, να κάνει ένα είδος αυτοκριτικής, λέγοντας πως κάτι τέτοιο «έπρεπε να είχε γίνει από το 1994». Με άλλα λόγια ήταν ανάγκη ο ίδιος να πρωτοστατήσει στη μεγάλη εσωκομματική ανατροπή τουλάχιστον

Στις εμπειρίες που απέκτησαν σε εποχές θυελλωδών κρίσεων αναφέρονται τα «φαντάσματα» των 5 συνομιλητών του Μίμη Ανδρουλάκη στο νέο του βιβλίο.

δύο χρόνια πριν πεθάνει. Ο Μίμης Ανδρουλάκης θέλει τον Ανδρέα Παπανδρέου να απαντά στο εξής κρίσιμο ερώτημα: «Πρόεδρε, τι θα έκανες αν το κόμμα σου είχε υποστεί μια εκλογική πανωλεθρία, αν ασ πούμε έκανε τα 2/3 της εκλογικής του δύναμης ή αν έπεφτε στο κέντρο μιας κατακλυσμαιάς καταιγίδας με σένα στο τμόνι».

Η κατά Ανδρουλάκη απάντηση του Ανδρέα είναι η εξής: «Λάθος ερώτηση σε λάθος άνθρωπο. Ποτέ δεν θα άφηνα τα πράγματα να φτάσουν σε τέτοιο καταστροφικό σημείο. Θα αντιδρούσα έγκαιρα και καταλυτικά, διαφορετικά θα είχα εξαφανιστεί οριστικά από το προσκήνιο, θα επέστρεφα στο Μπέρκλεϊ (σ.σ. εννοεί ότι θα εγκατέλειπε την πολιτική)...

»Είχα εμπεδώσει την πεποίθηση, ότι ένα κόμμα μετά από δύο τετραετίες στην εξουσία μαζεύει σκουριές, άλατα, αγκυλώνεται, παραμορφώνεται, γραφειοκρατικοποιείται, "κρατικοποιείται", διαφθείρεται. Καιρός τότε για ένα ηλεκτροσόκ. Ωρα για "πολιτιστική επανάσταση", "бомбардировка та επτελείται!". Οχι βέβαια με το νόημα του Μάο.

»Σάρωμα του πνεύματος της κά-

στας, της προνομίουκας κρατικής νομενκλατούρας, της "εργατικής αριστοκρατίας", του κρατικο-κομματικού, κορπορατίστικου και διαπλεκόμενου συστήματος.

»Το ΠΑΣΟΚ είκοσι χρόνια το πολύ μετά την ίδρυσή του έπρεπε να είχε υποστεί μια τομή. Να "αυτοδιαλυθεί", να γίνει ανακαταγραφή των μελών του, να ξεσκαρτάρει από το φθαρμένο, να επαναξιολογηθούν πολιτικά και ηθικά τα στελέχη του πέρα από κοκαλωμένες ιεραρχίες».

Ο τίτλος του βιβλίου, «Οπλων κρίσις» είναι μια χαμένη τραγωδία του Αισχύλου. Αναφερόταν στον παροξυσμό που ξέσπασε στο στρατόπεδο των Αχαιών στην Τροία, όταν ο Οδυσσεύς και ο Αϊάντας αντιδίκησαν για την κληρονομιά των όπλων του σκοτωμένου Αχιλλέα.

Αλλά και το «Νεκρικοί Διάλογοι» είναι το όνομα του φημισμένου έργου που έγραψε ο Λουκιανός. Ένας από τους ήρωές του είναι ο Μένιππος, που μην έχοντας χρήματα απευθύνεται στον Ερμή λέγοντας: «Ουκ αν λάβωις παρά του μη έχοντος». Η φράση έχει γίνει παροιμιώδης και διαχρονικά παραπέμπει σε όσους βρσκοιονται σε οικονομικό αδιέξοδο.

Στις 283 σελίδες του βιβλίου, ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει τον προβληματισμό του για την κρίση στην οποία έχει περιέλθει το οικονομικό και πολιτικό σύστημα. Ανατρέχει στις ρίζες της γενικής κρίσης του καπιταλισμού, που ανάγονται στις αρχές του 20ού αιώνα και την έκρηξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Αναβαπτίζεται. Στο προηγούμενο ακραϊφνώς πολιτικό έργο του «Μετά» (Νέα Σύνορα 1992), ο συγγραφέας είχε παρουσιάσει τον προβληματισμό του για την κοσμογονία που συντελούνταν μετά την πτώση του κομμουνισμού. Απερίφραστα είχε δηλώσει: «Δεν είμαι μαρξιστής και ίσως να μην ήμουν ποτέ». Τώρα ο Μ. Ανδρουλάκης αναβαπτίζεται, κατά μια έννοια, στον μαρξισμό. Αυτίν τη φορά λέει: «Είχε δίκιο ο Μαρξ. Οι άνθρωποι φτιάχνουν την ιστορία τους, αλλά όχι όπως τους αρέσει». Είναι μια διαπίστωση δική του, που πάλι βάζει στο στόμα του Ανδρέα Παπανδρέου.

» Την ιδέα της αναδημιουργίας του ΠΑΣΟΚ βάζει ο συγγραφέας στο στόμα του ιδρυτή του, του Ανδρέα Παπανδρέου

ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Οι συνομιλητές του Μίμη

ΣΤΟΥΣ διαλόγους με τους ιστορικούς γηγέτες της Αριστεράς ο Μίμης Ανδρουλάκης γυρίζει τον χρόνο διακόπτη, όπως ο ίδιος λέει στον πρόλογό του. Κοιτάζει μαζί τους «την Αριστερά του 21ου αιώνα από τα δικά τους ορόσημα, από τις πιο αντιπροσωπευτικές κορυφογραμμές της Ιστορίας», γυρίζοντας δεκαετίες πίσω.

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΧΙΛΦΕΡΝΤΙΝΓΚ

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΧΙΛΦΕΡΝΤΙΝΓΚ Η παγίδα για τη Γερμανία την εποχή του Κραχ

Ο Ρούντολφ Χίλφερντινγκ μιλά για την παγίδα που αντιμετώπισε στη Γερμανία του Μεσοπολέμου, την εποχή του Μεγάλου Κραχ, όταν ήταν υπουργός στην κυβέρνηση της Βαϊμάρης. Μοιάζει, τηρουμένων των αναλογιών, με την παγίδα που ζουν οι Έλληνες την περίοδο 2009-2013.

«Η παγίδα είναι πρωτίστως οικονομική», λέει. «Μην ξεχνάτε ότι ήμασταν πτημένοι και χρεοκοπημένοι υπό τους καταγιογισμούς της επαχθούς Συνθήκης των Βερσαλλιών. Να τη σεβαστούμε σίμηναι να καταβάλουμε δυσβάστακτες πολεμικές επανορθώσεις που μας υποχρέωναν σε δραστικές περικοπές του προϋπολογισμού, με αποτέλεσμα την κλιμάκωση της ύφεσης και της ανεργίας».

Να την καταγγείλουμε μονομερώς θα είχε ως συνέπεια την ανακατάληψη των δυτικών περιοχών του Ρουρ από τη Γαλλία και ενδεχομένως νέο πόλεμο, τη διακοπή της δανειοδότησής μας από τις δυτικές τράπεζες και συνεπώς την άμεση χρεοκοπία, με ακόμα πιο τραγική ύφεση και πολύ μεγαλύτερη ανεργία».

ΤΖΟΝ ΚΕΪΝΣ

Η πρότασή του για την πλήρη απασχόληση

Ο διάλογος με τον Τζον Κέινς δίνει την ευκαιρία στον κορυφαίο οικονομολόγο να διευκρινίσει ότι: «Η πρότασή μου για την πλήρη απασχόληση αναφέρεται σε συνθήκες όπου υπάρχει υπεραφθονία αποταμιεύσεων και ταυτόχρονα υποαπασχόληση ανθρώπων και μηχανών».

Τότε προχωρούμε σε δημόσια δαπά-

νη για την αύξηση της συνολικής ζήτησης, δίχως τον κίνδυνο σοβαρού πληθωρισμού».

ΕΝΡΙΚΟ ΜΠΕΡΛΙΝΓΚΟΥΕΡ Η πορεία εθνικής συνεννόησης του ΚΚΙ

Ο Ενρίκο Μπερλινγκουέρ αναλύει την πορεία εθνικής συνεννόησης που ακολούθησε το Ιταλικό ΚΚ μετά το εντυπωσιακά μεγάλο 34,4% των εκλογών του 1976. Η Ιταλία εκείνη τη στιγμή είχε εξελιχθεί σε αδύναμο κρίκο της ΕΟΚ στην κρίση του στασιμοληθωρισμού και της ανεργίας. Αναφέρει ο «πατριάρχης» της εκσυγχρονιστικής Αριστεράς:

«Το υψηλό εκλογικό ποσοστό σήμανε πρόσθετες ευθύνες, καθώς η Ιταλία βυθιζόταν στη μεγαλύτερη κρίση από τον πόλεμο... Πιο σωστά ήταν μια ιδιαίτερη κατάσταση, που περιγράφεται με το γνωστό "δίλημμα του φυλακισμένου". Να αρνηθούμε να στηρίξουμε τη διάσωση της χώρας, η οποία ήταν βεβαιωμένα στο κείλος της χρεοκοπίας, θα σήμαινε να απεμπολήσουμε την πάγια ταυτότητά μας σαν Αριστερά της εθνικής ευθύνης και να απογοητεύσουμε τους ψηφοφόρους μας που με το 34,4% νομιμοποιούσαν το αίτημα της συμμετοχής του Ιταλικού ΚΚ στη δημοκρατική ανανέωση της χώρας».

Να στηρίξουμε, από την άλλη, την κυβέρνηση δίχως εξουσία, δίχως δημοκρατικό έλεγχο στις δομές του κράτους και πολύ περισσότερο δίχως λεπτομερειακή και κοστολογημένη προγραμματική συμφωνία, θα σήμαινε ανυπολόγιστη φθορά του κόμματός μας. Έτσι καταλήξαμε τον Ιούνιο του 1977 να συνυπογράψουμε την Προγραμματική Συμφωνία η Χριστιανοδημοκρατία, το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα, το Ιταλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα και τα δύο μικρότερα κόμματα του Κέντρου».

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΜΙΤΕΡΑΝ Η θέση του για τις ιδιωτικοποιήσεις

Ο Φρ. Μιτεράν αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν μιλά για τις ιδιωτικοποιήσεις: «Η στροφή προς διάφορους τύπους ιδιωτικοποιήσεων, κυρίως στη δεύτερη (προεδρική) θητεία μου (...) είχε σκοπό να διευκολύνει τη διεθνοποίηση των γαλλικών εταιρειών, τις επιχειρηματικές συγχωνεύσεις και κοινοπραξίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τη χρηματοδότησή τους απευθείας από τις αγορές. Το κίνητρό μου δεν ήταν ιδεολογικό, αλλά τα κέρδη τεχνολογικής καινοτομίας, τα κέρδη παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας στο νέο περιβάλλον του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Τι θα έκανε εν μέσω κρίσης

Τον διάλογο με τον Ανδρέα Παπανδρέου ο Μ. Ανδρουλάκης τον τιτλοφορεί «Νέκυια». Πρόκειται για την αρχαιοελληνική λέξη με την οποία αποδίδεται η έννοια της ιεροτελεστίας με την οποία φαντάσματα καλούνται και απαντούν σε ερωτήσεις για το μέλλον. Εδώ γίνεται λόγος για «νέκυια της Αριστεράς». Ο συγγραφέας παρατηρεί: «Ο νεκρικός διάλογος εκμαιεύει στοιχεία του χαρακτήρα, της πολιτικής σκέψης και της μεθόδου του χαρισματικού γένη και απαντά στο κρίσιμο ερώτημα "Τι θα έκανε εν μέσω κρίσης ο Ανδρέας;"».

Φροντίζω όμως να μην του αποκαλύψω την αλήθεια για την ελληνική και ευρωπαϊκή τραγωδία και τους πρωταγωνιστές της. Εκανα δηλαδή ό,τι έκαναν κάποτε οι συνομιλητές του με τον ζωντανό Ανδρέα, αλλά για διαφορετικούς ευνόητους λόγους».

»
Να αρνηθούμε να στηρίξουμε τη διάσωση της χώρας... θα σήμαινε να απεμπολήσουμε την πάγια ταυτότητά μας σαν Αριστερά της εθνικής ευθύνης, υποστηρίζει ο Μπερλινγκουέρ

ΤΖΟΝ ΚΕΪΝΣ

ΕΝΡΙΚΟ ΜΠΕΡΛΙΝΓΚΟΥΕΡ

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΜΙΤΕΡΑΝ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Όταν Ανδρέας και Μπερλινγκουέρ τα έλεγαν με τον Χαρίλαο

ΣΤΟ «Οπλων κρίσις» ο Μίμης Ανδρουλάκης αποκαλύπτει άγνωστους διαλόγους του Ανδρέα Παπανδρέου με τον Χαρίλαο Φλωράκη. Το ίδιο κάνει και με μια συνάντηση του ιστορικού γηγέτη του ΚΚΕ με τον Γραμματέα του Ιταλικού ΚΚ Ενρίκο Μπερλινγκουέρ. Ο συγγραφέας βάζει τον Ανδρέα Παπανδρέου να σχολιάζει τις επίμονες προσπάθειες του ΚΚΕ για συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Αναφέρει: «Ο Χαρίλαος μου έλεγε: "Βρε Αντρέα, μπας και πάσχεις από σύνδρομο εκπαρθύρωσης απέναντι στην κομμουνιστική Αριστερά; Φοβάσαι ότι, αν ανέβουμε κι εμείς στο τρένο της Αλλαγής θα σε εκπαρθύρωσουμε σε μια επόμενη στάση; Εμείς δεν είμαστε οπαδοί της διαρκούς επανάστασης του Τρότσκι!". Πολιτικές ανασφάλειες είχα, καμιά φορά αδικαιολόγητες, υπερβολικές, ίσως και ανρθολογικές, αλλά δεν ένιωθα ποτέ "Κερένσκι!" απέναντι στο ΚΚΕ, τουλάχιστον στη Μεταπολίτευση. Αυτοί μάλλον είχαν

Ο Μίμης Ανδρουλάκης με τη Μαρία Διαμανάκη και τον τότε (δεκαετία '70) γενικό γραμματέα του ΚΚΕ, Χαρίλαο Φλωράκη.

σύμπλεγμα μαζί μου». Ενα άλλο περιστατικό για τις επαφές Ανδρέα-Φλωράκη καταθέτει ο ίδιος ο Μίμης Ανδρουλάκης. Αναφέρεται στο καθεστώς του Γιαουζέλακι στην Πολωνία, που η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ σε αντίθεση με ολόκληρη τη Δύση είχε αναγνωρίσει. Είχε αφιρδιαστεί το ΚΚΕ με εκείνη τη στάση. Ο Ανδρουλάκης απευθύνεται στον Ανδρέα και του λέει: «Θυμάμαι ότι ο Χαρίλαος

ζήτησε τη γνώμη σου αν πρέπει να ματαιώσει την προγραμματισμένη συνάντησή του στη Βαρσοβία μετά το πραξικόπημα. Είπες με σιγουριά ότι ο Γιαουζέλακι είναι Πολωνός πατριώτης, θέλει να αποφύγει τα χειρότερα και πως θα προωθήσει ένα μέτριο εθνικής ενότητας». Αυτό πράγματι έγινε με τη συγκατάθεση Γιαουζέλακι, ως προέδρου της Πολωνίας, με την κυβέρνηση της

«Αλληλεγγύης» του Βαλέσα σε μια σμαλή μετάβαση προς την αστική δημοκρατία. Υπάρχει και ένα τρίτο περιστατικό. Λέει ο Ανδρουλάκης ότι τη νύχτα της 18ης Οκτωβρίου 1981 με τον θρίαμβο της Αλλαγής, ο Χ. Φλωράκης τηλεφώνησε στον Α. Παπανδρέου για να τον συχαρεί. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ του απάντησε ότι την επόμενη μέρα θα έπρεπε να συζητήσουν για τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης. Ομως δεν υπήρξε καμία συνέχεια από το Καστρί. Ο συγγραφέας αναφέρεται και σε μια συνάντηση του Φλωράκη με τον Μπερλινγκουέρ, όπου παρών ήταν και ο Μίμης Θεοδωράκης. Την εποχή εκείνη οι σχέσεις του ΚΚΕ και του ΙΚΚ βρίσκονταν σε πολύ άσχημο σημείο λόγω του ευρωκομμουνισμού και της κριτικής προς τη Μόσχα, που ασκούσε η ηγεσία των Ιταλών κομμουνιστών. Η συζήτηση με τον Μπερλινγκουέρ εντυπωσίασε τον Φλωράκη σε σημείο που του είπε: «Εσένα σε είχαμε παρεξηγήσει».